

תשובה מספר דברי חיים

מאת הרב חיים הלברשטם, זצ"ל, מצאנז

[חלק אורח חיים סי' י"ח]

לסדר ולא תעשה כמעשיהם, תרכ"ד: להנגידים יקירי עם ויראי השם דורשי תורה נכבדי וראשי קהל עדת מישקאָלץ יע"א.

 סכתבם הגיעני לדרשם ממני האם מותר להעמיד בית תפלה דומה ממש לבית תפלה זולתינו, ולהוריד לפני התיבה משורר עם סייעתו לשיר בשירי זולתינו, ולהשתחוות כדרכם. ידידי, דעו כי כל עקרי דת תוה"ק נתיסדו עפ"י תורה שבע"פ כאשר יורונו חכמינו ומנהיגינו מקבלתם איש מפי איש עד מרע"ה שקיבל התוה"ק מסיני, כי לולי תורה שבע"פ לא נדע משום מצוה, מה היא טוטפות בין עיניך, ומה הוא פרי עץ הדר, ומה היא סוכה, וכמה דפנות צריך, ומה היא קיחה לאשה, ומה היא ספר כריתות, וכדומה רוב מצות התורה, אשר עיקרה הוא מפי חכמינו עפ"י קבלתם, ורוב עונשים ואזהרות עפ"י דעת חז"ל. וכבר הזהירה התוה"ק לא תסור וגו' (דברים יו, יא); וכמה פעמים הזהירה התורה ע"ז, וזה עיקר הדת.

ומחסד הש"י על עמו להראות נפלאותיו, אשר ברוב הימים ואחר פיזורינו בכמה מדינות, כולנו עם אחד וחק אחד לכולנו; וכאשר הי' מחלוקת בין החכמים תולכים אחר הרוב, ולא נשתנה לנו שום דבר ממדינה למדינה, רחוקות וקרובות; כי משורש אחד יצא דתנו, ואין בו פירוד ח"ו. ורק במנהגים יש חילוקים, כי כולם מודים שזה מותר רק איזה חכמים נוהגים להחמיר ע"ע; וכן הנהיגו להסרים למשמעתם ולבני מקומם; והוא כמו שמזיר עצמו מדבר המותר כעין נדר; ובדבר הזה יש הרבה מישראל שלא רצו להחמיר בד"ו. ובכמות אלו הענינים יש מנהגים חלוקים: מדינה זו קבלה להחמיר בדבר המותר, ומדינה זו לא קבלה החומרא הזאת — ובשביל זה לא יקראו עבריינים, כי הכל מודים שמותר מה"ת, רק בני מדינה זו רוצים להזיר מדבר המותר כמו גזיר ונודר נדר. אבל בדיני התורה כל ישראל בכל המדינות שוות, אפילו בקצה העולם.

כידוע; ואפילו במנהגים הנ"ל הזהירונו חז"ל שליחיד אסור לשנות מכפי מנהג בני המדינה שיושב בה.

ולכן בוודאי אסור לשנות לבנות בהכ"נ בסגנון אחר מכפי שהוא מנהגנו במדינה זו מאז, ובפרט להדמות לבית זולתינו ולהוריד ש"ץ לשיר בשירי זולתינו ולשנות ההשתחויות ח"ו — זה איסור גמור. וידוע שאפילו אערקתא דמסאני מחוייבים [אנן] למסור נפשנו שהוא מנהג יהודי.

וגם לא נבוש ממחרפינו ומבוי דתינו וחוקינו. וידוע שבכל הדתות זולתינו יש נמוסים וחוקים אשר לא יאותו לזולת בעל הדת ההוא. וחוק ההוא לקלון בעיני זולת הדת ההוא; ועכ"ז מחזיקי הדת ההוא לא יחשו להמבזים דתם, ולא יפרו נימוסם, בשביל המשחקים עליו. כ"ש אנחנו, מאמיני דת תוה"ק, שלא נעזוב חוקים ישרים עבור המחרפים; וע"ז נאמר בירמי' וקדר שלחו והתבוננו מאד וראו ההמיר גוי א' וגו' (ירמי' ב, י"א).

ולכן ח"ו לבנות בית תפלה ולהתפלל ע"ד זולתינו, וח"ו אם נשנה איזה דבר ממנהגי אבותינו — יהרס ח"ו כל הדת. צאו וראו מה עלתה בכת החדשה שמאסו בדברי חכמים, וכי המה כמעט רחוקים מבני ישראל ועוברים על כמה עבירות במזיד. כלל הדבר, מי שאינו מאמין בדברי רבנים מקבלי תורה שבע"פ, ואינו חושש למנהגי אבותינו, ובזוי בעיניו דברי חכמים, ובוחר לנפשו מה שנאות לפי שכלו — יצא מכלל דתינו; כי עיקר ויסוד דתינו דברי חכמים, ואם אינו באמונה זאת אינו מבעלי דת הקדושה. אך גם דתי אחרים אינו עושה, כי גם המה נבזים בעיניו, ובוחר לנפשו מה שיאות לו לדעתו; זה האיש אינו בעל דת כלל, כי הוא אינו עושה בכוונה משום הדת, רק כפי מה שיראה בעיניו; אם כן אינו בגדר בעל דת כלל.

ולכן השמרו לכם מלכנוס לבית הנעשה במנהג החדשים, ומהתפלל בתוכו. ואסור לשמוע שירי מסוררים [!] בלא כוונה ויראת ה'.

והנה כ"ז אומר לכם בדרך כלל, ואיני מורה לכם מקום לדברי באיזה ספר או פוסק, משני טעמים: א' כי פשוט הדבר מאד, כידוע, לכל מי שיש לו ידיעה מעט בספרים, אם לא הולך שובב ולא טחו עיניו מראות האמת; בעיון מעט ימצא באר היטב בתנ"ך וש"ס ופוסקים; וא"כ למה אכביר במילין? שנית, כי ידוע שהכת החדשה מחרפים על דברי חז"ל, ומה איך אביא רא' לדברי מדבריהם? הלא כל דברי חז"ל לשחוק באוגי הכסילים... ולזה לא הבאתי שום רא' לדברי, רק האמת עד לעצמו.

והנה למשא כבד יכבד ממני להשיב בדבר כזה, אולם עצור במילין מי יוכל. וכן נצטוינו להודיע לדורשי האמת, אך בקצרה; והשומע ישמע... .